

Proces-verbal nr. 1
al ședinței Grupului de lucru pentru modificarea cadrului normativ privind
transparența în procesul decizional
27 februarie 2025

La ședință au participat:

Membrii Grupului de lucru:

1.	Ana CALINICI	Secretar de Stat al Guvernului, președinte al grupului de lucru
2.	Lilia PASCAL	șef al Direcției drepturile omului și cooperarea cu societatea civilă, președinte supleant al grupului de lucru
3.	Natalia POSTICĂ	șef adjunct al Direcției drepturile omului și cooperarea cu societatea civilă, secretar al grupului de lucru
4.	Ludmila MALCOCI	Keystone Moldova
5.	Vitalie PONOMARIOV	AO Asociația pentru Combaterea Izolării Informaționale „ECOU”
6.	Daniela ERMURACHI	Ministerul Energiei
7.	Corina LEAHU	Ministerul Energiei
8.	Alina JERECHI	Ministerul Afacerilor Externe
9.	Sergiu TEODOR	Ministerul Apărării
10.	Veronica OPREA	Ministerul Culturii
11.	Igor FONDOS	Comisia parlamentară securitate națională, apărare și ordine publică
12.	Irina POPUSOI	APSCF
13.	Nadejda ROTARU	Ministerul Afacerilor Interne
14.	Dumitru PANAIT	Consiliul Local de Transparență Cahul
15.	Ana-Maria CHISTOL	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
16.	Irina VÎSOȚCAIA	Ministerul Mediului
17.	Diana ENACHI	IDIS Viitorul
18.	Silvia MUNTEAN	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
19.	Cristina POLIMARU	Studentă USCH
20.	Cristina JOMIRU	Fundația „Dorcas-Moldova”
21.	Andrei LUTENCO	Centrul de Politici și Reforme
22.	Vlada CIOBANU	Centrul de Politici și Reforme
23.	Aurelia ISAC	Cancelaria de Stat
24.	Dumitru JURAVELI	A. O. Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova
25.	Cristina PUȚUNTICA	HelpAge Moldova (secretariat Platforma pentru Îmbătrânire Activă)
26.	Elena ȘENDREA	A.O. „CONCORDIA. Proiecte Sociale”
27.	Alina PRODAN	Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități (AOPD)

28.	Mihaela PASCAL	Centrul European al Consumatorului din Republica Moldova
29.	Doina CEMURTAN	AO Pro Cons
30.	Diana DOROS	IPRE
31.	Andrei NASU	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)
32.	Carolina UNGUREANU	Institutul pentru Dezvoltare si Initiative Sociale (IDIS) Viitorul
33.	Karl LUGANOV	AO Facem lumea mai bună
34.	Serghei NEICOVCEN	Centrul CONTACT
35.	Florin GÎSCĂ	Asociația Promo-LEX
36.	Cristina SNEGUR	Amnesty International Moldova
37.	Ecaterina STĂVILĂ	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
38.	Mădălina SÎRBU	Ministerul Culturii
39.	Ana MUNTEANU	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
Invitați:		
40.	Lilia BORDEI	Parlamentul RM, DGJ
41.	Irina SEREBRIANSCHI	Parlamentul RM, DGJ
42.	Elena CIUJUCLU	OHCHR
43.	Cristina CHISTOL	Centrul Național Anticorupție
44.	Svetlana RUSU	Oficiul Avocatului Poporului
45.	Liudmila ZARIȘNEAC	Oficiul Avocatului Poporului
46.	Natalia SUCEVEANU	Centrul de Armonizare a Legislației
47.	Ambrosii Ana	Centrul de Armonizare a Legislației
48.	Natalia PETCU	Cancelaria de Stat
49.	Irina GHIDENCO	Cancelaria de Stat
50.	Cristina GURĂMULTĂ	Cancelaria de Stat
51.	Mariana SOTNICENCO	Cancelaria de Stat
52.	Iaroslav CHIOSA	Cancelaria de Stat
53.	Angela ZAGAICIUC	Cancelaria de Stat
54.	Oxana LAZARENCO	Cancelaria de Stat

Agenda ședinței:

1. Prezentarea propunerilor parvenite la etapa de inițiere. Prezentarea conceptului de modificare a cadrului legal privind transparența decizională
2. Prezentarea rezultatelor primei sesiuni de dialog de politici privind participarea publică, realizată de organizații ale societății civile
3. Schimb de opinii pe aspectele majore de modificare a cadrului legal privind transparența în procesul decizional

I. Prezentarea propunerilor parvenite la etapa de inițiere. Prezentarea conceptului de modificare a cadrului legal privind transparența decizională

Dna Ana Calinici, Președintele Grupului, Secretar de Stat al Guvernului, a salutat membrii GL și a mulțumit pentru interesul de participare la ședință.

Dna Ana Calinici a prezentat generalizat propunerile parvenite la etapa de inițiere:

- ✓ În perioada 24 ianuarie – 17 februarie 2025 au fost recepționate circa 60 de propuneri de modificare a cadrului normativ existent, în mod special: Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional. Propunerile au fost înaintate atât de autoritățile publice cât și de organizațiile societății civile. O parte din propuneri au fost preluate din recomandările Studiului privind aspectele practice ale asigurării transparenței în procesele decizionale ale autorităților publice centrale și locale, efectuat în 2024.
- ✓ Sumarul propunerilor a fost pus la dispoziția membrilor GL.
- ✓ Operarea modificărilor la cadrul normativ existent rezidă din necesitatea de:
 - Integrare a standardelor de transparență și participare (OCDE; Comisia Europeană, SIGMA)
 - Implementarea angajamentelor asumate și a recomandărilor
- ✓ Dimensiunile majore de intervenție propuse sunt:
 - *Definirea și clarificarea conceptelor*
 - *Procedurile de consultare publică*
 - *Publicarea și accesul la informație*
 - *Participarea la procesul decizional și responsabilități*
 - *Mecanisme de asigurare a implementării*

Dna Ana Calinici în prezentarea conceptului de modificare a cadrului legal privind transparența decizională a menționat următoarele aspecte:

- ✓ Conceptul a fost elaborat urmare studierii detaliate a standardelor existente în materie de participare publică și transparență în procesele decizionale ale autorităților, precum și a propunerilor parvenite la etapa de inițiere.
- ✓ Pe actualul cadru normativ se va interveni esențial, astfel se consideră relevant de a elabora o Lege nouă cu privire la participarea publică și transparența în procesul decizional.
- ✓ Astfel, se propune de a dezvolta Scopul și domeniul de aplicare a Legii, fiind inclusă și componenta de participare publică, precum și definite responsabilitățile autorităților în asigurarea transparenței decizionale și drepturile cetățenilor și OSC de a participa la procesele decizionale.
- ✓ Stabilirea principiilor esențiale ale transparenței procesului decizional.
- ✓ Definirea clară a etapelor de participare în procesul decizional: inițierea; consultarea publică; adoptarea deciziilor.
- ✓ Etapa de consultare publică urmează a fi completată cu mai multe aspecte inovative, iar cele formele tradiționale de consultare publică vor fi fortificate astfel încât să asigure consultarea efectivă a proiectelor de decizii.
- ✓ Un alt aspect al Conceptului ține de Supravegherea respectării transparenței. Ce ține de Evaluarea gradului de respectare a prevederilor legale de transparență în procesul decizional, menționăm că urmează a fi examinată suplimentar experiența altor state la subiect.

II. Prezentarea rezultatelor primei sesiuni de dialog de politici privind participarea publică, realizată de organizații ale societății civile

DI Andrei Lutenco (CPR) a prezentat propunerile definite în cadrul dialogului de politici privind participarea publică*, realizată de comun cu mai multe organizații ale societății civile precum: A.O. Laolaltă; A.O. Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova; Consiliul Național al Tineretului din Moldova; A.O. Platforma Națională a Tinerilor pentru Participare Activă; A.O. Asociația Tinerilor Diplomați; Forța Fermierilor; A.O. Eco-Răzeni; A.O. „Cetățean Activ”; Centrul CONTACT; A.O. Eco-TIRAS; A.O. Asociația pentru Combaterea Izolării Informaționale „ECOU”; A.O. “Cutezatorul”; Asociația Promo-LEX; Fundația Terre des hommes Moldova; Consiliul Local de Transparență Cahul.

- ✓ Legea ar trebui să definească „participarea publică”, eventual, să includă această sintagmă în denumire. Participarea trebuie să cuprindă întreg ciclul de politici publice (începând cu identificarea problemei publice, formularea opțiunilor de politică și terminând cu implementarea și monitorizarea).
- ✓ Subiecții legii ar trebui să fie enumerați expres și extensiv. Legea trebuie să se aplice tuturor autorităților publice, precum și persoanelor juridice de drept privat gestionate de stat (mai ales celor care prestează servicii publice). Lista de subiecți ar putea fi similară cu cea din art. 5 al Legii nr. 148 privind accesul la informațiile de interes public. Trebuie să fie clar că standardele de participare se aplică și Parlamentului (spre deosebire de situația actuală).
- ✓ Prevederi clare privind obligativitatea consultărilor publice și excepțiile aplicabile. O obligație generală de a asigura participarea publică în toate autoritățile/instituțiile și la toate etapele. Excepțiile trebuie enumerate expres. Posibilitățile de inițiere a deciziilor de către cetățeni/e (de ex. petiții colective). Participarea publică în deciziile legate de starea de urgență.
- ✓ Mecanismele de asigurare a implementării legii ar trebui eficientizate, iar participarea publică trebuie evaluată constant. Eficientizarea sancțiunilor; Prevederea unui mecanism de implementare/monitorizare; Resurse (umane și financiare) pentru asigurarea proceselor participative. Un mecanism de control al legalității deciziilor, în contencios administrativ, pe procedura de transparență decizională / participare publică.
- ✓ În lege trebuie introduse standarde de incluziune și reprezentativitate: Prevederi dedicate subiectului accesibilității, incluziunii și reprezentativității. Trebuie consultate grupurile afectate direct de decizii și trebuie asigurată incluziunea și accesibilitate pentru grupurile subreprezentate.
- ✓ Formele de participare publică trebuie să aibă definiții clare: Descrierea clară, la secțiunea „noțiuni”, a modalităților de consultare publică. Standarde minime de participare (acces deschis pentru orice persoană interesată să participe). Folosirea a cel puțin două metode de participare publică.
- ✓ Termenele de informare și consultare trebuie revizuite: Principiul eficienței și proporționalității (în funcție de complexitatea deciziilor)
- ✓ Feedback obligatoriu la propunerile societății civile
- ✓ Pe platforma de dialog al OSC vor fi continuate discuțiile.

**Notă:* Propunerile au fost recepționate prin portalul particip.gov.md la etapa de inițiere, fiind incluse în Sumarul propunerilor. Urmare examinării multe dintre propunerile înaintate de platforma de dialog de politici privind participarea publică a OSC se regăsesc în Conceptul noii legi, prezentat de Dna Ana Calinici.

În continuare, **Dna Ana Calinici** a propus de a discuta pe marginea Conceptului prezentat, toate propunerile și deciziile pe marginea acestora urmând a fi înscrise în procesul verbal al ședinței.

III. Schimb de opinii pe marginea conceptului

Diana Enachi (IDIS Viitorul)

- Termenele pentru consultări trebuie să fie proporționale cu complexitatea documentului.
- Inițierea trebuie să aibă un termen scurt, dar clarificator, în timp ce consultările să fie mai extinse.

Natalia Suceveanu (CAL)

- Etapa incipientă este importantă, totodată se va ține cont de procesul de aderare, și angajamentele asumate față de Comisia Europeană. E importantă viteza și calitatea procesului.

Ludmila Malcoci (Keystone Moldova)

- Necesitatea includerii standardelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități.
- Obligația utilizării unor metode diverse de consultare pentru grupurile vulnerabile.

Svetlana Rusu (Oficiul Avocatului Poporului)

- Mecanism clar de luare în considerare a opiniilor grupurilor impactate.

Serghei Neicovcen (Centrul CONTACT)

- În prezent, inițierea procesului de consultare publică provine aproape exclusiv din partea autorităților.
- Necesitatea unui mecanism care să permită cetățenilor și OSC-urilor să propună inițiative legislative.

Karl Luganov (AO Facem lumea mai bună)

- Propunere de modificare a denumirii legii pentru a reflecta mai clar obiectivul participării publice.
- Necesitatea de a clarifica în lege ce înseamnă „proces decizional” și ce tipuri de acte sunt supuse consultării publice.

Irina Popușoi (APSCF)

- Diversificarea metodelor de consultare pentru diferite grupuri, inclusiv copii și persoane cu dizabilități.

Daniela Ermurachi (Ministerul Energiei)

- Necesitatea unor indicatori clari pentru raportarea transparenței decizionale.
- Propunere pentru capacitatea APL privind utilizarea unor platforme locale fizice pentru colectarea propunerilor (ex. biblioteci, centre comunitare).

Carolina Ungureanu (IDIS Viitorul)

- Lipsa unui site central informativ despre APL și transparența procesului decizional.

- Propune publicarea actelor pe o singură sursă de informare, cum ar fi particip.gov.md.

Serghei Neicovcen (Centrul CONTACT)

- Dacă se modifică Legea 239/2008, trebuie ajustată și Hotărârea Guvernului nr. 967/2016.
- Hotărârea Guvernului trebuie să prevadă mai multe detalii privind modalitățile de consultare publică.
- Este necesară elaborarea și mediatizarea orientărilor metodologice pentru aplicarea diverselor forme de consultare publică.
- Se observă utilizarea mesageriilor Viber, WhatsApp etc. pentru comunicare și „consultare publică” la nivel de APL.

Diana Enachi (IDIS Viitorul)

- APL nu fac diferență între sursa de publicare și canalele de comunicare.
- La monitorizarea transparenței APL, mesageriile și rețelele sociale nu pot fi luate în considerare ca platforme oficiale de consultare.

Ludmila Malcoci (Keystone Moldova)

- Este esențială asigurarea accesibilității informațiilor pentru diverse grupuri.
- Participarea civică trebuie să fie prevăzută clar în legislație.

Vitalie Ponomariov (ECOU)

- Similar platformelor de consultare publică la nivel central, trebuie reglementată organizarea și funcționarea platformelor de dialog la nivel local.
- Informarea prin mesagerii ar putea fi reglementată.
- Pe paginile web oficiale ale APL trebuie să fie publicate actele aferente procesului decizional.
- Lipsa resurselor umane și financiare la nivel local necesită o abordare specifică.
- Ar trebui prevăzută o procedură de instruire pentru utilizarea avansată a portalului particip.gov.md.
- În APL ar trebui desemnată o persoană responsabilă de transparența procesului decizional și aplicarea procedurilor de consultare publică.
- APL ar trebui să asigure răspunsuri la demersurile ce conțin propuneri de inițiere a deciziilor, fiind necesară obligația APL de a răspunde la inițiativele civice.
- Statul trebuie să asigure instrumente clare pentru înaintarea inițiativelor civice și proceduri clare pentru discutarea și validarea acestora.

Carolina Ungureanu (IDIS Viitorul)

- Propune includerea unor prevederi exprese privind obligațiile APL de respectare a normelor de transparență decizională și responsabilitatea în caz de încălcare.

Serghei Neicovcen (Centrul CONTACT)

- Este necesar de a prevedea un mecanism de responsabilizare (*Centrul Contact va prezenta propuneri detaliate*).
- Obligatorietatea publicării raportului anual privind transparența în procesul decizional, în mod special de către APL.
- La nivel de APL, trebuie prevăzute resurse pentru consultările publice și modalitățile de utilizare a acestora.

Rodica Caimac (CIDDC) – propuneri parvenite prin e-mail

- În conformitate cu recomandările Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului, toți copiii trebuie să aibă dreptul de a-și exprima opinia asupra problemelor care îi afectează.
- Este necesară adaptarea procesului de consultare pentru copii prin:
 - Informare directă a copiilor și structurilor reprezentative.
 - Utilizarea unor materiale și canale adaptate vârstei lor.
 - Colaborarea cu Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului și OSC-uri relevante.
- Obstacole actuale:
 - Informațiile nu sunt accesibile copiilor.
 - Limbajul utilizat este tehnic și dificil de înțeles.
 - Termenele scurte limitează participarea reală.
 - Greutăți în identificarea actelor normative relevante pentru drepturile copilului.
- CIDDC a elaborat un set de instrumente pentru participarea copiilor în elaborarea legilor și recomandă integrarea acestora în procesul decizional.

Andrei Lutenco (CPR)

- Se propune dezvoltarea în paralel a unui Plan de acțiuni pentru pregătirea implementării Legii noi de participare publică și transparență în procesul decizional.

Ana Calinici (Cancelaria de Stat)

- Privind Planul de acțiuni pentru pregătirea implementării Legii noi, similar pregătirii implementării Legii nr. 149/2023 privind accesul la informațiile de interes public, acesta poate fi integrat ca un angajament în viitorul Plan de acțiuni pentru guvernare deschisă (2026-2027), incluzând acțiuni de instruire la nivel de APC, APL și în sistemul educațional.

Totalizare a discuțiilor, acțiuni de întreprins:

- ✓ Alte propuneri sau materiale utile pentru elaborarea noii legi, a prevederilor specifice, a cadrului normativ conex, a orientărilor metodologice etc., rugăm a fi transmise prin e-mail.
- ✓ Se va organiza o consultare separată cu APL.
- ✓ Propunerile înaintate în ședință vor fi sistematizate și anexate procesului verbal, iar ulterior, vor fi incluse în sinteza propunerilor și recomandărilor la proiectul actului normativ privind participarea publică și transparența în procesul decizional.
- ✓ Discuțiile pot continua prin comunicarea electronică.
- ✓ Se vor analiza experiențele altor state în implementarea mecanismelor de transparență și participare publică, precum și bunele practici de monitorizare a calității procesului decizional la diferite nivele de guvernare.

Președinte al Grupului de lucru

Ana CALINICI

Sumarul propunerilor expuse în cadrul ședinței

1. Definirea și clarificarea conceptelor

- Necesitatea unei noi legi privind participarea publică și transparența decizională.
- Propunere de clarificare a definiției "proces decizional" și a tipurilor de acte normative supuse consultării.
- Diferențiere clară între sursele oficiale de publicare și canalele de comunicare utilizate de APL.

2. Procedurile de consultare publică

- Obligatorietatea consultării publice trebuie să fie regula, cu excepții clar definite.
- Stabilirea unui mecanism de responsabilizare privind nerespectarea transparenței decizionale.
- Necesitatea unor metode diversificate de consultare pentru diferite grupuri vulnerabile (copii, persoane cu dizabilități).
- Importanța unui feedback obligatoriu din partea autorităților pentru participanții la consultări.
- Termenele consultărilor trebuie să fie proporționale cu complexitatea documentului.

3. Publicarea și accesul la informație

- Crearea unui site central informativ despre APL și transparența procesului decizional.
- Publicarea tuturor actelor de interes public pe o singură platformă, cum ar fi particip.gov.md.
- Informarea cetățenilor prin diverse metode (biblioteci, centre comunitare, rețele sociale).
- Reglementarea utilizării mesageriilor (WhatsApp, Viber) pentru comunicările publice.

4. Participarea la procesul decizional și responsabilități

- Necesitatea capacitării autorităților pentru desfășurarea consultărilor publice eficiente.
- Posibilitatea ca OSC și cetățenii să inițieze procesul decizional.
- APL să răspundă la inițiativele civice și să asigure transparența deciziilor luate.
- Crearea unui mecanism clar de implicare a copiilor în procesul decizional.

5. Mecanisme de asigurare a implementării

- Elaborarea unui Plan de acțiuni pentru pregătirea implementării Legii noi privind participarea publică și transparența decizională.
- Introducerea unor indicatori clari pentru raportarea transparenței decizionale la nivel local și național.
- Necesitatea desemnării unei persoane responsabile de transparența decizională în fiecare APL.
- Statul trebuie să creeze instrumente digitale pentru facilitarea participării cetățenilor.
- Posibilitatea integrării unui chatbot informativ privind utilizarea platformei particip.gov.md.